A budaligeti Alsó-Jegenye-völgyben előforduló foltos szalamandra állomány megőrzéséért folytatott munka jelentősége

Mikrotartalom (a szalamandrára utaló színösszeállításban)

Amiről beszélünk:

Téma kifejtése:

A budaligeti Alsó-Jegenye-völgyben előforduló foltos szalamandra állomány megőrzéséért folytatott munka jelentősége

A fenntarthatóság pedagógiai problémái közül a 15. sz. fenntartható fejlődési célt választottam a mikro-tartalmam témájául. Ez a szárazföldi ökoszisztémák védelme, melynek keretében a **budaligeti Alsó-Jegenye-völgyben előforduló foltos szalamandra állomány megőrzésének jelentőségé**ről készítettem anyagot.

A Budai-hegyekben **a foltos szalamandra az 1850-es években gyakori faj**nak számított. A város terjeszkedése és az élőhelyek tönkretétele miatt azonban mára kiszorult a térségből: az elmúlt közel száz évben a foltos szalamandra előfordulásáról nem volt adat a Budai-hegységből. **Egy budaligeti lakos** az elmúlt években hívta fel a figyelmet arra, hogy **kertjében** és a környéken **foltos szalamandrá**kat látott. Ez a média figyelmét is felkeltette, számos cikk és interjú készült a témában, hiszen mindennapjainkban is gyakran felmerül a kérdés, hogy a saját emberi igényeink megteremtése milyen áldozatokkal jár a környezetünk, a minket körülvevő természet oldaláról.

A lakossági bejelentés természetvédelmi jelentősége miatt megindultak a **felmérések és kiderült, hogy a területen található foltos szalamandra állomány** jelenleg a faj egyetlen ismert előfordulása a Budai-hegységben. Ez a **350 egyedből álló maradványpopuláció** jelzi, hogy ez a kis kiterjedésű élőhely különleges mikroklímájával és vízviszonyaival még utolsó mentsvárat jelent ennek a korábban ebben a térségben gyakori, összefüggő elterjedést mutató fajnak. Ez talán az egyik legkisebb előfordulási területtel bíró hazai állomány, ennek ellenére még képes volt fennmaradni a faj. Ebben mindenképpen közrejátszik az élőhely eddigi viszonylagos háborítatlansága.

Az ENSZ által megfogalmazott 15. fenntartható fejlődési cél (szárazföldi ökoszisztémák védelme) alapján vizsgálva a foltos szalamandra budaligeti előfordulási területén a többi hazai állományhoz hasonlóan legnagyobb veszélyt az élőhelyek megszűnése, átalakulása, a vízfolyások, vízterek vízforgalmának megváltozása, a sikeres lárvafejlődést megelőzően bekövetkező kiszáradása jelenti (Vörös et al. 2014). E veszélyforrások a hazai előfordulási helyeken mindenütt felléphetnek. Ennek ismeretében döntött úgy a **Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) Kétéltű- és Hüllővédelmi Szakosztálya, hogy a 2019 év kétéltűjének a foltos szalamandrát** választja, felhívva ezzel a figyelmet a faj megőrzésére (MME 2019b,c). Különösen fontos aktualitását adja ez a budaligeti állomány megőrzésének.

A szárazföldi ökoszisztémák védelme cél alapján az erdőállomány jelenlegi szerkezetében való megőrzése rendkívül fontos lenne, mert ez az erdő biztosítja a megfelelő mikroklímát a szalamandrák előfordulásához. Ez azonban veszélybe került, mert a területen három olyan ingatlan került értékesítésre beépítési céllal, amelyek mélyen benyúlnak a patakvölgy területére, részlegesen felszámolva a foltos szalamandrák élőhelyét. Ha ez a tendencia folytatódik és a jelenlegi beépítettség további ingatlanok értékesítésével nő, akkor az a foltos szalamandrák jelenleg ismert amúgy is rendkívül szűk kiterjedésű előfordulási területének jelentős részét szüntetné meg. Ilyen mértékű élőhelyvesztés minden bizonnyal először az állomány csökkenéséhez, majd végső soron a felszámolásához, eltűnéséhez vezetne egyrészt a patakmeder környezetének megváltozása, másrészt az építéshez szükséges terület előteremtése miatt kivágásra kerülő idős gyertyános-tölgyes okán, ugyanis így megszűnnének azok a sziklaformációk, amelyek az állomány teleléséhez feltétlenül szükségesek.

A 15. fenntarthatósági célt szem előtt tartva a Szent István Egyetem, Állattani és Állatökológiai Tanszéke, Magyar Természettudományi Múzeum és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület közösen fordult a II. kerületi Önkormányzathoz kérve, hogy rendeljen el változtatási tilalmat a területen található és foltos szalamandrák által bizonyítottan elfoglalt, még nem beépített építési telkekre. Illetve biztosítson védelmi sávot a még meglévő természetes, lakóházakkal be nem épített szakaszokon a faj jelenleg ismert előfordulási helye körül legalább két-háromszáz méteres körzetben.

A szervezetek budaligeti Alsó-Jegenye-völgyben előforduló foltos szalamandra állomány megőrzésért végzett munkája jól illusztrálja az ENSZ által megfogalmazott 15. fenntartható fejlődési célt, nevezetesen azt, hogy mit is jelent a gyakorlatban a szárazföldi ökoszisztémák védelme.